

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

No. 97. szám. Vol. VII. évfolyam.

NEW YORK, 1909 DECEMBER 3.

Egyes szám ára 2 cent, New Yorkban 1 cent.

Az iparilag fejlettebb országok a nő
vesébbé fejletteknek ajánlták a női képzés
tartását. (Morg.)

A PÁNIK ELLEN.

A kapitalista rendszernek két veszedelme, ammagában honolt halálós nyavalyája: a pánik és a válság.

A kétfőlké külső megnyilvánulása csaknem azonos. Ugy a pániknál, mint a válságnál megállanak a termelés kerekéi, megszűnik a kereskedelmi forgalom, pang az ipari élet, egymást érik a nagy bukások, hatalmas pénzügyi zavarok, kereskedő házaknak, ipari vállalatoknak összeomlása. A munkásosztály nyomora pedig végsőig fokozódik a munkanélküliség miatt.

Bár külső képében a pánik és a válság annyira azonosnak tűnik föl, hogy a kétfőt gyakran összehasonlítják, mégis alapvető különbségek vannak közöttük.

A kapitalista rendszernek tudvalevőleg a hitke a hitel. Hitel nélkül nincs ipar, nincs kereskedelem. A kapitalista vállalatok tulnyomó része vagy egészen vagy részben hitelre épült. A hitel megingatása bukást jelent. Kiseb-nagyobb részben megállítja a termelés kerekét s a megingatott hiteli kapitalista vállalat csak a legkritikább esetben menekül meg a bukástól.

A különböző kapitalista vállalatokat az üzleti községnek ezer szála fűzik egybe. Egyiknek a bukása maga után vonja egész sornak a bukását. Ha egy kapitalista csoportnak sikerül pénzügyi elállítani, mely más csoportokat ártatlanul talál, — kész a pánik, melyben az egyik csoport bukik, hogy a másik nyerjen. A pánik a kapitalisták műve, kapitalisták irányítása alatt áll, azonban gazdasági zavarokat csak bizonyos helyen s bizonyos időre idéz elő. Ha egyébként nincs túltermelés, ha csak spekulatív okok idézik elő a termelés zavarát, úgy a termelésnek csakmáhar meg kell indulnia smét, melléke lévén az, hogy nem a megakad, hanem a megbuktató kapitalista csoport folytatja azt.

Másként állunk azonban a válsággal. A válság a kereskedelmi túltermelés következménye. Több terméket állítanak elő, mint amekkorára — nem a fogyasztási képesség, hanem a fogyasztók vásárlóképessége. Az árak fölhalmozódnak, mivel a kapitalista nem talál vevőt. Le kell zárni a gyárakat, a termelés kerekéi megállnak épp úgy, mint kisebb-nagyobb mértékben a pániknál. — azonban a termelésnek ezt a zavarát nem egy kapitalista csoport idézi elő s az egész kapitalista osztály képielen elhárítani. S hatása a pániknál súlyosabb, általánosabb, maradandóbb.

Nagyjában ez a különbség a pánik és a válság, a kapitalista rendszer két nyavalyája között.

Az Egyesült Államok kormánya most megismeri, ha tudna-e védekezni a pánik ellen? Kiküldte a nemzeti pénzügyi bizottságot, hogy tanulmányozza a különböző bankrendszereket s terjesszen elő javaslatot, mely szerint a pénzügyi zavarok s ezáltal a pánikok elháríthatók volna.

Nelson W. Aldrich szenátor, a szenátusban a többségnek nagyhatalmú vezére az elnöke ennek a bizottságnak s a Hotel Astorban több mint ezer kapitalista előtt beszámolt a bizottság munkájáról az Economic Club által rendezett ünnepélyen.

Kapitalista szempontból minden tekintetben a mi szempontunkból pedig részben volt érdekes Aldrich szenátor beszéde.

Beszámolt Franciaországnak, Németországnak s Angliának bankrendszeréről s összehasonlította azt az Egyesült Államok bankrendszerével, melyet huszonegy önálló bank rendkívül komplikált tesz. Kimutatta, hogy ez a három nagy iparú európai állam némi sikerrel küzd a mesterséges pánikok ellen. Aldrich szerint "ezeknek az országoknak sikerült elhárítani a pusztító pánikokat, vagy legalább is sikerült a spekulációk rossz eredményeit csakis a közvetlenül érdekeltek feleire s pénzügyi támogatóira hárítani, azokra, akik megszegték az üzlet alaptörvényeit."

Tehát nem sikerült a pánikokat teljesen kiküszöbölni s nem várja ezt Aldrich az Egyesült Államokban sem. Bár bizonyos pénz- és bankrendszer dolgozott, melytől a helyzet javítását várja, siet kijelenteni: "Persze, amíg az emberi természet meg nem változik, addig lehetetlen akár a törvényhozás útján, akár másképp elhárítani a túlspekulációt, a hitel túlterjeszkedését... s bizonyos, hogy az Egyesült Államokban mindig lesznek ilyen spekulációk a belülről következő károkozó hatásokkal együtt."

Fontos kijelentés ez. Amint mondtuk, a pánikot lehet mesterségesen fölidézni, sőt majdnem kizárólag mes-

terségesen idézik föl. Itt van az állam végtelen hatalmával, hogy meggátolja ezeket a mesterséges pánikokat, rablóhadjáratainak beálló spekulációkat. Egyik kezében a pénz, melyet felhasználhat s már több ízben föl is használt a pénzügyi zavarok csökkentésére, — másik kezében a törvény, melylyel lesujthat a bűnös spekulátorokra; és egy Aldrich kénytelen azzal előállni, hogy addig lényegében nem változik semmi, amíg az emberi természet meg nem változik.

A tehetetlenségnek a beismerése ez még ott is, ahol egyszerűen csak kapitalista agyfartásokról van szó.

S ha a pánik ellen alig tehet valamit a törvényhozás, ugyan mit tehetne a válság ellen?

A válság már nem a kapitalisták mesterségeséből áll elő. A válságban a gazdasági erők kiszabadulnak az embri ellenőrzés alól. A pánikok a Morganok játéka. A válságban pedig a Morganok is a gazdasági erők játékszerai. Ha a pánikkal, a mai rendszer e kisebb betegséggel szemben tehetetlen az állam, hogyne volna az a válsággal szemben, melyet sem fölidézni, sem elhárítani még a kapitalista osztálynak sincs ereje.

Egyedül a munkásosztálynak van. A nagy probléma megoldása a munkásosztály történeti hivatása.

A termelés eszközeit lefoglalni; nem eladás, hanem a használat kedvéért termelni, az árutermelést megszüntetni; ez szünteti meg a pánikot, a válságot, "az ember-természetének" megváltoztatása nélkül.

UDVARIATLAN MUNKÁSOK.

Érdekes kis történet történt a napokban Párisban. A portugálok tejfőlős szája királya mulat Párisban s tiszteletére a "Faust"-ot adták elő az Operában.

Az előkelő vendég helyet foglalt a páholyban s megkezdte az előadást. De nem folytatták. Ugyanis a villamos lámpák kialudtak. Persze volt ijedelem, kiakadás, kapkodás. Végre a színház igazgatója megdudta, hogy az elektromos munkások beszállították s addig nem is állnak munkába, míg követeléseik, melyeket egy hónappal ezelőtt betérjesztettek, teljesítve nincsenek.

"De őfelsége..." kezdte az igazgató. "Őfelsége ide vagy oda. — bérjavítást akarunk", — felelték a munkások. S kaptak is miután őfelsége gy föloráig üldögték a sötétben.

AZ UR SZOLGÁJA LOPOTT.

A pittsburgi presbiter egyházközség közgyűlést tartott a napokban. A közgyűlésen meg kellett volna jelenni tiszteendő Wm. C. Lilleynek is, hogy beszámoljon az egyházközség pénzügyéről, ő lévén az egyház pénztárnoka.

A tiszteendő pénztáros ur azonban nem jelent meg s a híveket, — miként az apostolokat tízes nyelvek alakjában a szentlélek, — megszállta, nem ugyan a szent lélek, hanem egy rossz sejtlem. Bizottságot neveztek ki nagyhamar, hogy vizsgálják csak át a pénztárkönyveket.

A vizsgálat szomorú eredménnyel járt a jámbor egyházközségre. Kiderült ugyanis, hogy a tiszteendő ur csak 21,034 dollárt lopott az isten pénzéből.

Az egyház bizalmiférfiai vonakodnak megmondani, hogy a tiszteendő urat az égi, avagy a földi igazságszolgáltatás elé állítják-e. Ez utóbbi különben annál nehezebb, mivel a tiszteendő ur elbujdosott, miként Keresztelő Szent János a pusztába. Azonban valószínű, hogy a magával vitt 21,034 dollárból nemcsak sásra és vadmezeire telik neki.

A BLACK HAND-ISTÁK MUNKÁBAN.

A new yorki black hand-isták már régóta kiszemelték maguknak Giovanni Paresi gazdag olajkereskedőt, akinek az 506 E. 13-ik utcában volt ötemletes bérkaszárnája.

Huszonkét család lakott a bérkaszárnában s a tulajdonos már számtalan fenyegető levelet kapott, melyben azzal a fenyegetéssel igyekeztek tőle pénzt csikarni ki, hogy ellenesben fölrobbantják a házat.

Néhányszor már tényleg követtek is el kísérletet, melyek azonban csak kisebb károkat okoztak. Most ismét bombát vetettek, melyet ezáltal különös módon az épület tetefőréll a lélménybe bocsátottak le. A robbanás az épületet alapjaiban megrázta s egy lakást teljesen elpusztított. A robbanás a lakónak, egy Elmich nevű szabónak a személgázát vette el.

Elmichet a Bellvue kórházba szállították s a rendőrség annak megállapítása után, hogy ez a robbanás már a tizenkettedik kísérlet, — üti a merénylők lábanyomát.

UJ HARCOSOK.

Novembe 23-án Newarkon, (Ohio államban) megalakult a szövetségnek újabb osztálya, a newarki szocialista nők szervezete 12 taggal.

Főlösképpen hosszú kommentárt fűzni ennek a szervezetnek a megalakulásához. Ha a newarki szocialista nők is oly kitartók, oly farsadóságot nem ismerők lesznek az agitációban, mint a newarki szocialista férfiak, — ugy szövetségünk minden tekintetben értékes harcosnyert az új szervezetben.

Newarkról Columbusba utazott szervezetünk, ahol november 25-én megalakult a szövetségnek columbusi osztálya. Tekintve azt, hogy Columbusban már azelőtt is volt több a harcban régén kipróbált elvtársunk, reméljük, hogy ez a szervezet is, ha megalakulásában ezidőszerint az utolsó is, — de a harcban rövidesen az első közé fog tartozni.

HARC A DOCKOKON.

Az East River a Market St.-hez közel hatalmas csepapaté támadt a rakparti munkások között. A harcban körülbelül százan vettek részt.

A veszekedés onnan származott, hogy az egyik dockon szükség lett volna nagy negyven munkásra. Guardino szuperintendent válogatni kezdett a megjelent munkások közül s az egyik new yorki munkás úgy látta, hogy a szuperintendent csak brooklynaiakat választ ki.

Emiatt összeszólalkozott a szuperintendenttel, mind a ketten revolvert húztak elő s lövöldözni kezdtek. A szuperintendent testvére, aki foreman, az első lövésekkel sebesülten rogyott össze s a lövöldözés csakhamar általános volt. Csaknem mindegyik rakparti munkásnál revolver van, mivel a legveszedelmesebb vidékeken dolgoznak, ahol a személybiztonság, kivált este-fél, nagyon gyöngye lábón áll. Szerencsés sokan nem tudták, hogy mi volt az oka a veszekedésnek s így a levegőbe lövöldöztek, míg végre a rendőrség kivonult, akiket aztán kög-akarattal jól elverték. A rendőröknek — segítséget kapván — végre is sikerült a dockokat letisztítani, miközben két embert letartóztat-

DE FERNARO A BÖRTÖNEN.

De Fernaro mexicói hírlapíró, aki "Diaz, a mexicói cár" címen írt a mexicói viszonyokról, megkezdte egy évi börtönbüntetését, melyet az amerikai törvényszékek azért szabtak ki rá, hogy kedvében járjanak Diaznak, a vén vészopónak.

De Fernaro különösen Espindola ellen intézett kiemelten támadásokat művében, aki Diaznak kreaturája. Espindola indította meg ellene a pört is Diaz helyett.

A könyv egyik fejezete rámutat az amerikai manipulációra is. Így például néhány amerikai hamis bukást követett el Mexicóban s a törvényszék elé kerültek. D. Thomson konzul közbenjárt Diaznál, hogy az amerikaiak ellen a vádak ejtessenek el s ez meg is történt.

Hogy De Fernaro ez ügyben tényleg írt, onnan is következtethető, hogy a könyv meg jelenése után Thomson rövidesen visszahívták.

De Fernaro híres karrikaturista és műpí-tész, akinek Mexicóból menekülnie kellett, mivel Diaznak ellensége lévén, élete nem volt biztonságban.

A BUDGET ELVETETETT.

Londoni távirat jelenti, hogy az angol lordok az alsóház által nagy többséggel elfogadott költségvetési javaslatot 350 szóval 75 ellenében elvetették s ezzel megindult az alkotmányos harc a törvényhozás két ága, a képviselőtestület és a születési előjogokon alapuló két ág között.

A lordokat eddig úgy tekintették mint a törvényhozás dekorációit, a multak tradícióját s most egész Angliában nagy a kavargás, hogy a lordok háza az ország pénzügyeit illetőleg szembehelyezkedik a képviselőházzal. A küzdelem eredménye könnyen a lordok előjogának megnyirbálására vezethet.

ISMÉT BányASZERENCSTÉNSÉG.

Knoxvilleben, Tennessee államban Copper Hill közelében a Tennessee Copper Company bányájában tűz ütött ki a bányabéjárnál. A tűz elpusztította a fölönző gépeket, a légtisztító készülékeket, a villamos telepet, a bejáró kőrül a támasztékokat, melynek folytán a tárnak beszakadt. Nyolcvan munkás közül sikerült hetvenkettőnek kimenekülni, nyolc azonban beszorult a bányába.

A mentő munkálatokat megkezdtek. I. W. Paul, az állami bányász mentőcsapat főügyelje a helyszíntre utazott.

ESEMÉNYEK.

ADATOK EGY TRUST TÖRTÉNETÉBŐL.

A multkor említettük, hogy az olajtrustnak sikerült megszerezni a tejrust fölött való ellenőrzést s a két társulat egyesítésének első eredménye az volt, hogy a tejnek árát quartonként egy centtel emelték.

A tejrust hatalmas növekedése aktuálisá tette a kérdést: miként növekedett ez a trust oly rohamosan? Természetes, hogy az évtizedeken át gondosan rejtgetett titkos manipulációk összes részleteikben sohasem fognak napfényre kerülni. Annyit azonban meg lehet állapítani, hogy ugyszólván alig van trust, mely egy ipart oly gyorsan centralizált volna, mint ez a trust.

A New York Condensed Milk Company, melyből a Trust kinőtt, 1858-ban alakult hat-egy dollár alaptőkével. Milbank és Borden alapították. Számtalan apró társulattal álltak szemben, melyekkel természetesen versenyeztek. Még akkor nem volt trustellenes törvény, mely a versenyt szabályozza s törvényes eszközöket meghatározza. A kis társulat nem is a köbök leborerése által haladt előre, hanem tisztán a munkásainak kizsákmányolásából szerzett profit által. Hat év alatt sikerült a hat-egy dollár alaptőkét néhány ezerrel szaporítani ebből a profitból s Borden "igazgató képessége" ekkor nyilvánult meg először, 1864-ben. A New York Condensed Companyból s több kisebb társulattól huszezer dollár alaptőkével megalakította a Borden Condensed Milk Companyt. Ismét hat esztendeig tartó harc következett, melyet már sikeresen lehetett folytatni a nagyobb tőkével bíró társulatnak a kisebbek ellen. Hat év alatt egyik kis társulatot, apró üzletet a másik után szorított ki s néhány nagyobbban is olyan veszélybe sodort, hogy azok jobbnak látták, ha egy-sülnek. 1870-ben azután így szervekedett ismét a társulat a régi név alatt negyvenezer dollár alaptőkével.

Egyedüli számottevő versenytársa az Anglo-Swiss Company, egy külföldi társulat volt, mely a McKinley alatt elfogadott vámtörvényt (mely a különböző tejtermékek vámját háromszorosra emelte) úgy kerülte meg, hogy New York államban, Middletownban telepedett meg. Egy darabig folyt a versenyt. 1895-ben a new yorki törvényszék Borden társulatát törvényellenes alakulatnak minősítették s így a társulat New Jersey államban jegyeztetett be. Ezután történt, hogy az Anglo-Swiss társulat részvényeit Borden megszerezte s 1900-ban husz millióra, azóta pedig harminc millióra emelkedett a Borden társulat alaptőkéje. New York tejfogyasztásának felét ellátja s az Egyesült Államok tejipara fölött kezd föltétlen urrá lenni.

Hogy gazdagsága mily rohamosan emelkedett, egy kis összehasonlítás bizonyítja:

1870-ben a tejrust negyvenezer dollár alaptőkével alakult meg, ugyanakkor az olajtrust egy millió dollár alaptőkével New Jersey államban.

1900-ban a tejrust alaptőkéje harminc millió dollárra emelkedett, az olajtrust (a new jersey társulata) 110 millió dollárra.

1870-től 1900-ig a tejrust növekedése 75,000 százalékos volt, míg az olajtrusté csak 11,000 százalékos.

Ha a tejrust ebben az arányban fog haladni tovább, (ami valószínű), bizonyos, hogy tőketelebben ellenőrzése alá hajtja az egész ipart, mint idáig az olajtruston kívül bármely más trust. És mindennek fölött a tőkélynek oly magas fokára emelte az ipar kezelését, hogy ugyszólván teljesen készen áll arra, hogy a munkásság átvegye.

A tejrust rohamos fejlődésénél misem bizonyítja jobban, hogy elsősorban maga a kapitalizmus az, amely a jövő rendszernek alapjait előkészíti s gyorsan készíti elő.

FÉRFIAK LIGÁJA A NŐK JOGÁÉRT.

A napokban alakult meg a nők szavazójogáért küzdő férfiak ligája New Yorkban a City Clubban, hogy működését megkezdje New York állam területén.

A fénlígában egyesültek a legkülönbözőbb pártárvallatu politikusok, képviselők. Köztük van például Bennell is, aki Bannard választási harcát vezette; Evans, aki Hearst választási harcát vezette; Henry Parsons s John Mitchell, a munkásvezér, aki el nem maradhat onnan, ahol kapitalisták vannak.

A mozgalom vezetői elhatározták, hogy gyűléseket tartanak s ugyanakkor az állami törvényhozásban a ligának azon tagjai által, akik

a törvényhozásban ülnek, törvényjavaslatot nyújtanak be s így a külső agitációnak s a törvényhozóknak kooperációja eredményes lesz.

S miért ne lehetne eredményes? Ha Colorado-ban az volt, az lehet New Yorkban is.

A kapitalista politikusoknak ez a szervezkedése a nők szavazójoga érdekében olyan világításban tárja élénk e kérdést, amelyben helyesen megítélhetjük.

A szavazójog kiterjesztésének kérdése tisztán s egyszerűen burzsoá követelés, mely belevág a politikai demokráciának fejlődésébe, annak a politikai demokráciának, melyet a kapitalista osztály forradalma hozott létre.

A nők szavazójogának kivívása a kapitalisták által nem jelent egyebet, mint a kapitalista rendszerben a politikai demokrácia s az ipari despotizmus között levő ellentétnek erősebb kiéleítését.

A kapitalisták a gazdasági ellentéteket nem tudják s nem is akarják megszüntetni; a termelési eszközöknek bírása által gyakorolt osztályuralomról nem mondhattak le, — ezt takarni tehát kiterjesztik a politikai jogokat, elméletileg tökéletesítik a politikai demokráciát. S erre a lépésre különösen szorítják őket azok a kapitalista nők, akik gazdasági helyzetükkel fogva már régen az uralkodó osztályhoz tartoznak.

Mindez persze nem azt jelenti, hogy ellenségei lennének a politikai demokráciának. Korántsem. Sőt küzdünk érte. Azonban a mi küzdelmünk természetesen gazdasági despotizmus ellen irányul, mert csak ennek megdöntése biztosíthatja mindenki részére azokat a jogokat, melyek kivétel nélkül mindenkit megilletnek.

Ez a különbség a mi küzdelmünk s a kapitalisták küzdelme között, mely a politikai demokráciáért folyik.

—o—

SZENZACIÓS LELEPLEZÉSEK.

A cukortrustra ugyancsak keserű napok járnak. Az egyik vihar még el sem mult, máris új viharfelhők gyűlnek a láthatáron, — ezuttal kongresszusi vizsgálat képében.

Borah szenátor készülődik, hogy indítványt terjesszen a kongresszus elé bizottság kiküldésére, melynek hivatása volna, mint a törvényhozás teljhatalmú képviselőjének, minden ízében-poreikájában vizsgálat alá venni a trustot.

Nem kevesebbről van ugyanis szó, mint arról, hogy a trust nem két millió dollárral károsította meg az Egyesült Államokat, mint amennyit visszafizetett, hanem tizenöt év alatt kerek harminc millió dollárral.

Érthető ribilliót okozott ez a kijelentés.

Egy rejtélyes new yorki üzletember, kinek nevét Borah szenátor egyelőre nem szándékozik nyilvánosságra hozni, kiről azonban annyit elárul, hogy rendkívül közeli viszonyban volt a trusttal már husz év óta, — tehát ez az egyelőre ismeretlen üzletember Borah állítása szerint föltétlenül döntő bizonyítékokat juttatott Borah kezére arra nézve, hogy a trust tizenöt év óta a trust tulajdonképpeni urának tudtával, jóváhagyásával, sőt egyenes utasításával csapta be az államot, szegte meg a törvényeket.

Sőt kijelentette Borah szenátor azt is, hogy erről a dologról a volt államügyésznek, Bonaparte-nak tudomása volt, azonban Rooseveltnek utasítása nem indított eljárást a bizonyítékok hiánya miatt.

Borah szenátor kijelentette azt is, hogy bizottság kapott több szenátortól arra nézve, hogy indítványt támogathatják fogják.

Mindezenre gyönyörű egy kép: Borah, a híres panamázó fog védelmére kelni a törvényeknek; a legkorruptabb törvényhozó veszi föl a harcot a korrupción, — persze a mások korrupción ellen.

—o—

A TEMPERENCEK VERESÉGE.

Az alkoholelles mozgalom vezetői módosítani akarták Alabama állam alkotmányát oly módon, hogy a szesz italok árusítása egyszer s mindenkorra tiltásék el.

A módosítvány népszavazás alá került, melynek eredményeképpen huszonegyezer szótöbbséggel a módosítvány ellenségei győztek.

A temperenceknek ez a váratlanul nagy veresége hatalmasan visszavetette a temperence mozgalmat, mely a déli államokban az utóbbi években diadalmasan nyomult előre.

NÉPAKARAT

SOZIALISTA MUNKÁSLAP.
A Szocialista Munkáspárt hivatalos lapja.

Kiadja az
Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 528 E. 9th St. New York, N. Y.
Megjelen minden kedden és pénteken.

Előfizetési árak:
Egész évre \$2.00
Fél évre 1.00
Negyed évre 0.50
Európaiba egy évre 12 korona
Egyes szám ára 2 cent.

A Munkás Betegsegélyző Szövetség hivatalos lapja.

NÉPAKARAT

Published by the Hungarian Socialist Labor Federation of America, 528 E. 9th St. New York, N. Y.

Ch. ROTHFISER, National Secretary.
A. WALDMANN, National Treasurer.

Issued every Tuesday and Friday.

Subscription yearly \$2.00
Single copies 0.02

Entered as Second Class Mail Matter August 28, 1907,
at the Post Office of New York, N. Y.

New York, FRIDAY, December 3.

WILSON JELENTÉSE.

Wilson földmivélségi miniszter a napokban hozta nyilvánosságra jelentését, mely az ország mezőgazdaságáról ad számot az 1909-ik évben.

A miniszter ezt az évet a farmer aranyesz-tendejének nevezi, mivel még soha annyi ér-téket nem termeltek, mint ebben az évben.

Kerekszámokban:

A tengeri termés értéke \$1,720,000,000
A gyapot termés értéke 850,000,000
A buza termés értéke 725,000,000
A széna termés értéke 665,000,000
A rozs termés értéke 400,000,000
A burgonya termés értéke 212,000,000
A dohány termés értéke 100,000,000

Az összes mezőgazdasági termékek értéke 8,760 millió dollár rug, ami 869 millió dollár emelkedést jelent a múlt évi termés értékéhez hasonlítva.

A miniszter költői lendülettel zeng himnuszt a mezőgazdasági rohamos fejlődésének: "Tizenegy évi földmivélség, mely ötfélmillióval kezdődik s 8,700 millióval végződik! Hetven-kezer millió dollár tizenegy év alatt. Ez az ősz-szeg kifizette a farmerék adósságát, bankokat alapított, otthonokat épített, a farmert vilá-gpolgárrá tette, földjének talaját javította, termelőképességét fokozta."

Míndez nagyon szép és nagyon igaz. — föl-téve, hogy egy kissé kiegészítjük, nehogy fél-reértések forogjanak föl.

A miniszter számait nincs miért kétségbe-vonni. Bátran el lehetjük, hogy a dohányter-melés értéke száz millió dollár ebben az évben. Tizennyolc millióval több, mint a múlt évben. De nem szabad itt megfeledkezni egyről: a do-hánytermelésnek 80—90 százaléka a dohányter-melés részében van. A dohánytermelés részben ma-ga termeltet, részben független termelőktől veszi át a terméket. Ezek a termelők azonban csak látszólag függetlenek. Tulajdonképpen csak a trustnak adhatják el termékeiket, mi-vel más vevő nincs s így a független termelő csak a trustnak ugyszólván ügynöke, akinek a trust ennyi vagy annyi százalékot enged át.

A száz millió dollár eszerint három fő rész-re oszlik. Az első rész a legcélszerűbb. Ez a do-hánytermelők munkásainak a munkabére. Nyo-morúságos, silány éhbérek. Havi 15—20 dollár. A második már nagyobb. Az a rész, melyet a trust, ahol maga termeltet fölügyelőinek: ahol független termelőkkel termeltet, ezeknek enged át. A harmadik rész, a legnagyobb, amely a trustnak jut, melyet aztán ismét megsokszoroz a dohánygyári munkások munkája.

Vagy például a gyapottermés. Hatalmas ér-ték: 850 millió dollár. 208 millióval több, mint a múlt évben. A gyapottermelők munkásainak helyzete eléggé ismeretes. Alig kapnak vala-mivel többet, mintha rabmunkát végeznének. Sőt a gyapottermelés nagy részében rabokkal dolgoztatnak. Vajjon ezek a rabok s a gyapot-termelők többi szerencsétlen páriái fizették-e le "mortgage"-aikat, ezek alapították-e bankokat, ezek lettek-e világpolgárok? (Hogy a talajt ők javították s termelőképességét ők fokoz-ták, az bizonyos.) A miniszter ur ezt elfeledte megmondani, megírni.

Igaz, hogy ez az év a farmereknek aranyéve volt; ez azonban az igazságnak csak a fele. Az egész igazság az, hogy az aranyakat a mező-gazdasági kapitalisták rakták zsebre, míg a mezőgazdasági munkások csak úgy nyomorog-tak az aranyévben, vagy még inkább, mint az ipari munkások.

Hogy a miniszter ur erről nem tesz jelen-tést, természetesen tartjuk s még csak rossz néven se vesszük tőle.

A BÖRZEHELYEK ÁRAI.

A new yorki börzén a napokban egy helyet 96 ezer dollárért adtak el. Az 1907-iki válság előtt egy helynek az ára 52 ezer dollár volt s azóta a helyárak folyton emelkedtek.

A börzén az összes helyek árai 110 millió dollárra rugnak. Ha a helyárak emelkedése tovább tart, rövidesen száz ezer dolláron fölül kell fizetni egy helyért a modern rablóbarlang-ban.

Magyarországi hírek.

TÜZEK A VIDÉKEN.

A pestvármegyei Tahitótfalun. Budapest egyik nyaralóhelyén, Grill András nevű munkás, aki egész nap a kocsimat bujta, este hazament az anyjához pénzt kérni. Tudta, hogy nem kap pénzt, ezért bosszúból előre meg-gyújtotta a házat. Az égő földél alatt alkudo-zott, hogy adjon neki két forintot, mert még mulatni akar. A rettentő rkan miatt rövid idő alatt negyvenkilenc ház s ugyanannyi mel-léképület pusztult el. A lakosság legnagyobb része Budapestben dolgozik, otthon csak apró gyermekek voltak. Több száz gyermeket a falu alatt levő nagy gödörben helyeztek el vé-létt helyre. Ha a csendőrség Grill Andrást el nem fogta volna, a földülőhódított nép a gyujto-gatót agyonveri.

Mosdóson (Somogy) mikor a gyorsvonat a házak mentén elhaladt, egyszerre csak lángba borult Bernát Antal kis pajtája és alig néhány perc alatt három ház is égett a mellette levő gazdasági épületekkel, istállókkal és ólakkal együtt. Valószínű, hogy a tűz a gyorsvonat mozdonyának kipattant szikráitól támadt. Em-beréletben nem esett kár, de elpusztult öt lakó-ház és tömördek melléképület. A kárt 20,000 koronánál többre becsülik.

AZ ALKOHOLOS ÉS AZ ÖRÖKSÉG.

Hegyközkövesiben Kapota Béla gazda né-hány év előtt feleségül vette özvegy Szabó Pálné Eszter nevű leányát és az új párnak a saját telkén új házat építtetett, melyhez né-hány hol földet is adott, hogy azon gazdálko-djanak. Kapota azonban csakhamar az itálnak adta magát és örökös pórpátvarban élt a családjával, amely még fokozódott, mikor egy év előtt a felesége elhalt, mert a részeges em-ber zsarolni kezdte az anyósát és követelte, hogy a két gyermekére eső örökséget adja ki. A rakoncátlankodót az öreg asszony a cselé-dekkel dobatta ki. Először annyira elkeser-edett, hogy inni kezdett és részegen kért be-bocsátatást az anyósa házába. Szabóné, Mar-git nevű leányával, mitsem gyanyitva, kinyitot-ták a konyha ajtaját, abban a pillanatban Ka-pota kést rántott és az öreg asszony mellébe dojté, aki a szurátszó a földre rogyott. Az ittas ember még háromszor a haldokló asszony mel-lébe és hátába mártotta kését. Azután kirohant a házból, egyenesen Nagyváradra futott, ahol a rendőrségnél önként jelentkezett. Letartó-ztatták és át kísérték az ügyészség fogházába.

VÉRENGZŐ KATONATISZT.

Budapest botránykrónikájának elmaradha-tatlan része a vagdalkozó tisztikard. Véres katonai botrány történt megint a fővárosban. A budai oldalon, az Erzsébet-híd közelében levő Erzsébet-kávéház előtt Csermiák Imre tüzérhadnagy kardjával fejbevágtá barátját, Andor Soma biztosító intézeti hivatalnokot. Hogy mi szolgáltatott okot a brutális táma-dásra, még nem tudni. Közvetlenül a véreng-zés előtt a két barát kedélyesen beszélgetett egymással. Andor sulyosan megsebesült. A mentők beszállították a II. számú sebészeti klinikára. Csermiák ellen — szokás szerint — megindították a "vizsgálatot".

RABLÓVILÁG SZOLNOK-VÁRMEGYÉBEN.

Tiszaföldvárott a közbiztonsági állapotok a lehető legrosszabbak. Nap-nap után fordulnak elő betörések és lopások. A napokban a polgári alaptársulatnál törték be, ahol megfúrták a Wertheim-szekrényt és 1715 koronát kész-pénzben és az összes takarékbetétkönyveket is elrabolták. Ezt megelőzőleg néhány nappal a nagyvendéglőbe törték be, majd a Laczkó-uradalom cselédeknek összes aprójárogait vitték el. Tóth Bertalan református lelkész tanyájából 30 métermássa búzát loptak el. Azt hiszik, hogy a rablókat cigányok követték el. E nagy közösgében (Tiszaföldvárnak vagy kilenc-tízezer lakosa van) összesen négy szál csendőr kezében van a közbiztonság. A lopáso-kat bejelentették az alispáni hivatalnak és a közösg elöljárósága közösg rendőrség fölállít-tására kért engedelmet.

A PLÉBÁNOS UR NEM TEMET.

Sümegeen meghalt Paulinyi József gabona-kereskedő. A család bejelentette az esetet Né-meth János római katolikus plébánosnál. A plébános kijelentette hogy semmiesetre sem temetteti el a halottat, mert Paulinyi csak pol-gári házasságot kötött. A szegény halott szá-mára, de meg az élők számára sem jelent so-mak az, pap temeti-e el a halottat, vagy sem, a család mégis a gahai református lelkészt kérte föl a szertartás elvégzésére. A városban persze igen rossz hatást keltett a plébános eljárása, néhány száz család a püspöknel is tett föl-jelentést. Arról is beszélnek, hogy mindaddig kerülik a templomot, amíg Németh János Sü-megen hirdeti az emberbaráti szeretet s fele-kezeti türelmesség igéit.

SZERVEZŐNK UTJA.

Országos szervezőnk, Rothfiser Károly elv-társ címe további értesítésig a következő: Charles Rothfiser, c/o. P. Turuc, cor. Cedar & Washington Sts., Newark, O.

A MUNKA VILÁGABÓL.

A new brunswicki sztrájk.

New Brunswicki tudósítónk jelenti hogy a Hirschorn Mack & Company szivargyár tu-lajdonosai, — látva, hogy munkásaikat képte-tenek a gyárba visszacsalogatni, — elrendelték a bérek javítását.

Ugyanakkor az előmunkásokat kiküldték is-mét, hogy házról-házra járva szólítsák föl a munkásokat, hogy jöjjenek vissza a magasabb munkabérek mellett s írjanak azoknak is, akik a várost elhagyták s hívják vissza őket.

A trsulatnak ez a megalázkodó viselkedése s bizonyítja, hogy ezidőszertint gyár még bmnesse van attól, hogy az üzemet a régi ter-melőképességgel tartsa fön.

Értesítést kaptunk arról is, hogy ugyancsak a Hirschorn Mack & Company south beth-lehemi gyárában is bérmozgalom van; a munká sok nagyobb béreket követelnek s sztrákra készülnek.

A new yorki varrólányok sztrájkja.

A sztrájkoló new yorki bluzkészítő leányok száma ismét leaadt harmincezerre. Ugyanis egyes mesterek megadták a követeléseket s en-nek következtében körülbelül tizenkétezer tértek vissza munkába. Természetes, hogy en-nek a tizenkétezernek a győzelme lelkesítő hatással van a többi sztrájkolóra.

A mestereknek a napokban alakult szövetsé-gé, — minthogy egyebet nem tehet, — ha-tározati javaslatokat hoz. Egyik határozati ja-vaslatban felszólítja azokat a mestereket, akik megadták a munkások követeléseit, hogy von-ják vissza a unional kötétt megállapodást. Egy másik határozati javaslatban felszólítja Baker rendőrfőnököt, hogy a rendőrtartalékokat küldje ki a sztrájk által érintett kerületekbe. Még jó, hogy az Egyesült Államok elnökétől nem kéri ki a mesterek szövetsége az egész hadserget.

Érdekes dolog történt a sztrájkjal kapcsola-tban Newarkon. Egy műhelyben a varrólá-nyok, számszerint tizenöt, megduadták, hogy a mester olyan new yorki műhelyből vállalt munkát, ahol sztrájk folyik. Tehát abba hagy-ták a munkát a két leányt a műhely elé állí-tottak püketnek. A mester ijedtében a rend-őrségre telefonált, hogy zavargás van, mire ki-vonult a tartalék, a két leány hőiesen beke-rítette a "zavargást" megszüntette.

A sztrájkoló bizottságot küldtek Phila-delphiába, hogy a bizottság meggyőződést szerezzen, vajjon a new yorki mesterek nem küldik-e le a rendelkezést Philadelphiba, hogy ott készítsenek el. Ebben az esetben Phila-delphiában is kimondják a sztrájkot, mely kö-rülbelül 15—20,000 munkást fog érinteni.

Az A. F. of L. nevelése.

A porto rico-i munkások a legszámalmasabb helyzetben vannak. A sziget legfontosabb ipa-rága a cukoripar, mely a cukortrust kezében van. A cukortrustnak uralma irtalmatlan. A munkabérek még a pusztá létfontartásra sem igen elegendők. A műhelyekben az egészsé-gügyi viszonyok rettenetesek. A hivatalos el-lenőrzésnek semmi értelme sincs. A munkások gyermekei iskolába nem járhatnak. Már nyolc-tíz éves korukban a munkában görnyednek. A munkaidő végtelen hosszú. A munkáltatók semmiféle szerencsétlenség esetén nem vonat-nak felelősségre. A rabmunkával szinte hihe-tetlen mértékben élnek vissza. A törvényhozó testület a hatalmon levő Unionist Party révén teljesen a munkáltatók ellenőrzése alatt áll.

Ezeket mondotta el egy munkás-bizottság Taft elnök előtt. A bizottságot a porto rico-i munkás uniók küldték ki, melyek az A. F. of L.-hez tartoznak. Azért jöttek panaszra Taft elnökhez, hogy az segítsen rajtuk. Ugyanis az A. F. of L. nevelése folytán önmagukon segí-teni képtelenek.

Taft elnök szívesen fogadta s kegyesen meg-hallgatta, majd megnyugtatta a bizottságot, hogy szíven fogja viselni a sorsukat.

Az ördögök nagyanyja megígérte, hogy kér-dőre fogja vonni az unokáit.

Peticiók Gompers is.

Gompers Sámuel peticiót intézett a Supreme Courthoz, melyben a maga és társai nevében arra kéri a főtörvényszéket, hogy a Court of Appeals ítéletét függeszse föl s kötelezze a Court of Appeals-t hogy az ügyet tárgyalás végett terjessze a Supreme Courthoz. A folyamodvány azt állítja, hogy ugy Wright bíró, mint a Court of Appeals ítélete hibás, mivel alkotmányos jogokat támad meg. A folyamodvány szerint "nemcsak alkotmá-nyos jogait gyakorolták az alpörösök, hanem a jogoknak ezen gyakorlata a szövetségi alkot-mány módosítása előtt is, utána is kívül estek a törvényszékek jurisdikcióján."

Gompersék folyamodványa végül kifejté azt is, hogy a kibocsátott injunction, melynek megsértése miatt elítéltettek, törvénytelen volt.

ELVTÁRSAK!

OLVASSATOK ÉS TERJESSZÉTEK A NÉPAKARATOT

Külföldi hírek.

FINNORSZÁG ÉS A CÁR.

Miklós cár még mindig ragaszkodik ahhoz, hogy a négy milliós hadi kiadást behajtsa Finnországon s ennek következményeképpen dühöng a rémuralom ebben a békés, szabadság-szerető s a kultura magas fokú álló kis ország-ban.

A finn kormány az utolsó három évben mil-liókat fizetett ki a költők, írók, festők és tudó-sok segélyezésére, hogy a tudományt, irodal-mat s a művészetet fejlessze. Mondják, hogy amikor a cárnak betérésztették az adatokat, hogy a finn kormány mennyi pénzt költött kul-turális célokra, a cár dühében földhöz vágta az iratokat s így kiáltott föl: "Ez a finn pazarlás már a végletekig megy; nem tűröm tovább. Ha annyi pénzüik van a kincstárkban, jogom van kivenni egy részt a hadserg részére."

Ekkor követelt Stolypin a finn parlamenttől négy millió dollárt, melyet az természetesen megtagadt.

A két ország közti viszonyt, de különösen a finnek magatartását jellemzi egy magas álla-su orosz tisztviselőnek következő nyilatkozata: "A mi központi kormányuknak könnyebb rákényszeríteni Svédországot vagy Dániát, hogy a politikai bűnösöket adja ki, mint Finn-országot. Például a svéd kormány megengedi, hogy titkos ügynökeink működjenek országuk területén, míg Finnországban ugy tekintenek ügynökeinkre, mint gonosztevőkre. Kormá-nyunknak könnyebb lajstromot vezetni a poli-tikai meckültekről az Egyesült Államokban, mint Finnországban."

Az orosz kormány a finn parlament ére-lyességét annak tulajdonítja, hogy a nőknek is van szavazójoguk s a jövő választásra a pár valószínűleg törölni fogja a finn alkotmányban azt a részt, mely a nőknek is szavazójogot ad. A választás elé nagy érdeklődéssel tekinte-nek.

A REICHSTAG MEGNYITÁSA.

A német birodalmi tanács üléseit ma nyitják meg Berlinben. A császár a Reichstag fehér termében olvassa föl a trónbeszédét, mely föl-alakozni fog Németország s az Egyesült Álla-mok kereskedelmi viszonyaival.

Jelenleg a szocialista párton kívül az összes pártok elégedetlenek a politikai viszonyokkal. Az utóbbi összes választásokon ugyanis a szoc-ialista párt jelöltjei győztek nagyrészt, a köz-ségi választásokon pedig a leghatározottabb szocialista tendencia nyilvánult meg.

A BORTERMELES CSÖKKENÉSE FRANCIAORSZÁGBAN.

Franciaországban nagy gondot okoz a bor-termelésnek veszedelmes csökkenése. Évente átlag tizenháromezer millió gallon bort szok-tak előállítani, míg az idei termés az átlagos-nak csak alig tizedrésze lesz, ezerháromszáz millió, vagy a legjobb esetben ezernégy-száz millió gallon. Mivel a termelők által fogyasz-tott bor, mely nem kereskedelmi cikk, nem adóztatható meg s körülbelül egy millió s kétszáz ezer termelő évente háromszáz, négy-száz millió gallon bort fogyaszt, adóztatás alá alig kerül az új terményből ezer millió gallon s a kormány vesztéségei, bár a boradót föl-emelték, sulyosak lesznek.

A kivétel természetesen alaposan meg fog csökkenni. A kedvezetlen időjárások már ré-gen nem tették annyira tönkre a bortermelést s ha esetleg a jövő évi termés is ilyen győnge lesz, a helyzet veszedelmessé fog válni, bár így is évekre kerül, míg az egyensúly valamiképp helyreáll.

AZ ÁLLAM ÉS AZ EGYHÁZ SZÉT-VÁLASZTÁSA GENFBEN.

A genfi kantonban megválasztották az új kormánytanácsot. A választási küzdelem fő-ként az államnak az egyháztól való elválasz-tása körül forgott. Genfben a protestáns vallás volt az államvallás. Két esztendővel ezelőtt a radikálisok, a szocialisták és a katolikusok se-gítségével kimondták, hogy az egyházat elvá-lasztják az államtól. A demokrata konzervatív-ítvek most arra törekedtek, hogy a szétválasz-tás keresztül vitelénél elnyöket biztosítsanak a volt államvallásnak. Erre azonban konser-vatív államtanácsra lett volna szükség. A vá-lasztásnál azonban a radikálisok győztek s így a megkezdett haladó egyház-politikának sem-mi sem állja többé útját.

NAGY ÁRADÁS AZ ÁZSIAI TÖRÖK-ORSZÁGBAN.

A már napok óta tartó esőzés következtében a Sahnun folyó kilépett medréről és elárasztot-ta Adana városát. A legutóbb Konstantiná-polyba érkezett jelentés szerint a város 24 órá-ig víz alatt állott és a víz helyenkint két méter magasságot volt. Az ár áttörte a vasuti gátat és elárasztotta azokat a városrészeket is, melyek eddig nem szenvedtek az áradástól. Szá-mos ház összeomlott. A kár nagyon nagy. Hozzávetőleges becslés szerint 100,000 fontnál is nagyobb A lapályos földön a vetések el-pusztultak. A mentés munkáit folytatják.

TÁRCA.

SEF TANTE TÖRTÉNETE.

— Irta Anna Besser. —

A leeresztett ablakredőny egy hasadékan az utat tört magának az ifjú tavasz napjának sugara. Ide-oda táncol a párnán és a sápadt arcú leányfőn, mintha azokról az örömtől akarna mesélni, melyek odakünn új életre kel-tek, mintha hízlelő aranyos ragyogásból számolni akarna a szobából a szomorúságot.

A beteggy mellét egy középkorú asszony ül, finom metszésű arccal, melyet a ráncok idő előtt beredőztek.

Aggódva figyel a beteg lélegzetvételére, aki erőtellenül iparkodik a másik oldalára fordulni.

— Alszol, Ada?

— Nem. Azt gondolom, hogy ha nyugton maradok, szunyókálni fogsz egy kicsit. Már két éjszaka nem aludtál. Hol van a mama?

— Lefeküdt egy kis időre. Akarsz valamit? — Igen, Sef tante.

Láztól égő szemének pillantása könyörgően tapadt a nénire.

— Csak egy kívánságom van. Talán ez lesz az utolsó. Talán ez is az első, mert sohasem kívántam semmit, mert meg volt mindennem. De ugy szeretném hallani a te történeted.

Sef tante fűrkészve pillantott rá... Már imé deliriumba esett volna?

— A szerelmed történetét. Te szerettél egy szer... tudom.

Sef tante tagadólag int a fejével és fájtá-masan mosolyog.

— Te szerettél egyszer és most bátran le-szélhetsz róla. Mert én már a halál előtt álló és magammal viszem a sirba. Azért hát nem kell félned, hogy talán példaképnek veszem.

— Ne beszélj annyit gyermekem. Ne igazs- föl magad.

Ada tágra nyitotta a szemét.

— Nem fogom fölízgatni magam. Mi s-tenne az már... beszéld el, tante.

Kiaszott, halvány kezét, mintegy kéréleg, a Sef tante vállára helyezte.

A tante megadássalten maga elé tekint- azután elkezdte.

— Az én történetem éppenséggel nem tör-ténet. Olyan idős voltam, mint te, mikor el-jegyeztem magam; először csak titokban, mer- s külföldi utazás előtt állott és ekszisztencia- akart magának teremteni, mielőtt megkérte a kezemet. Az után bucsuztunk el egymástól. Megpróbált rábeszélni, hogy most az egyszer- menjek föl hozzá a szobájába.

— Természetesen megtagadtam a kérés- t, hisz' különben meg kellett volna vetni engem. Mikor látta, hogy az ellenkezésem komoly, megszorította kezemet és könnyes szemekkel mondta: "Ezt sohasem fogom neked elfelej- tenni." Erre nyomban megfordult és elment. Zavartan álltam ott, az első pillanatban utána akartam sietni, de aztán győzött bennem a leánybüszkeség. De azt a halálosan szomorú pillantást, melyet utóljára rám vetett, sosem felejttem el. De ő nem haragudott rám. A le- hető leggyöngédebb leveleket kaptam tőle. És szép álmomnak egyszerre, váratlanul gya-szán sán vege szakadt. Megbetegedett sárga lábba- és egy levelet írt nekem, melyben örökre el-bucsuzott tőlem. És én arra a bucsúra gondol- tam, melyet akkor az utcán vettünk egymás- tól, arra a halálosan gyászos pillantásra, melyben mintha előre megsejtette volna sor-sát. Es ez a pillantás mindenüvé elkísért. Bö-zony, Ada — ez volt az életem legborzasztóbb korszaka.

— És meghalt?

— Meghalt.

Hosszas hallgatás keletkezett a szobában.

— Te, Sef tante, tulajdonképpen nem értem hogy miért hagysz engem olyan gyakraan és olyan sokáig egyedül Ralf-fal.

— Látod, Ada, ez egészen más. Ti is olyan bősleg szerettek egymást, mint ahogy mi szerettük. De ti, mai leányok, egészen mások vagytok; ti mindent erőszakosan csináltok. De én tudom, akkor, hogy ha vele megyek, el- vesztem. És el is vesztetem volna.

Ada felelni akart valamit, de magábafojtja. Fájdalmasan ábrándos mosoly játszadozik az ajkai körül, aztán, mintegy magamagának azt mondja:

— Az idők és az erkölcsök változnak. De a szerelem mindörökké egyforma marad és min- dig ő lesz a leghatalmasabb és az uralkodó a világon.

Azán megváltozott hangon folytatja: Olyan szívesen láttam volna Ralfot még egyszer.

— De, Ada, sokszor fogod még látni. Négy nap múlva talán már itt lesz.

Ada fájdalmasan mosolyog.

— Négy nap múlva... akkor már minden- nek vége. És jobb is, ha Ralf nem lát többé. A rólam való emlékei ne legyenek szomorúak. Olyan mélyen szeretem, hogy örülök, amiért most nincs mellettem.

Sef tante szomorú szeméből két köve- könyöcsőp gördült le, de gyorsan és lopva le- törli őket.

— Meggyógyulsz még és boldog leszsz. Ada.

— Boldog voltam, tante... nagyon boldog!

Éjféli körül jár az idő.

A haldokló ágya köré gyűltek az apa, anya és Sef tante.

Az anya a kezében tartja a gyermek jég-hideg kezét és bánatdulta arccal nézi a nyugodtan fekvő leányt.

Sef tante remegő kezével letörli az Ada homlokáról az izzadságot és az apa föl s alá jár és a kezével sürü haját tepdési.

— Ezt az egyetlen gyermeket kell éppen elvenni tőlünk az istenek! És még hozzá, mielőtt egészen boldog lett volna.

Ekkor fölpillant Ada és nagy szemével egyikről a másikra tekint. Aztán, mintegy megújodott erővel fölül és mint a diadal hangja, hangzik ajkairól:

— Miért sajnáltak annyira? Én vagyok a föld legboldogabb embere. Megízleltem minden gyönyörűséget, ami csak az embernek osztályrészül jutott... Elértem mindennek tetőpontjára, anélkül, hogy le kellene szállanom róla. Persze, még egyéb gyönyörűség is várt volna rám... de odafele nincs helye a késkedésnek. És az én boldogságom mérhetetlen volt... Örülök és boldog vagyok, hogy ez nekem jutott osztályrészül. Nem adok okot senkinek a bíraskodásra, mert mindvégig az igaz uton haladtam. Különböztetnem kellett lettem volna. Ráf is úgy gondolkozik, szintén ezerszer megmondta. Megvolt mindenem, de mindenem... nagyon nagy boldogság... és aki ilyen életet élt, az nem pörölhet a sorssal. Azért örömmel halok meg... és minden bánat nélkül... Mondjátok meg Ralfnak.

Hátrahagyaték és sápadt kezei a paplannal fészkelődnek.

A szülők és Sef tante dermedten néznek rá.

— Félrebeszél, — szolt tompán az apa.

Ada könnyedén megrázta a fejét. Szempillái le vannak csukva: — Nem beszélék félre, — leheli alig hallhatóan.

Egy negyedóra múlva átköltözött a boldogabb hazába.

Az apa a törődött anyát kivezeti a szobából és azt sugja neki: — De végy erőt magadon. Mindez nem igaz. Ada megmaradt a mi jó gyermekünknek.

Egyedül Sef tante marad a halottnál. Jó négy órája ül összekuporodva a kereveten és maga elé bámul.

Lassan beáll a szürkület. Beköszönt a tavaszi reggel.

A leeresztett ablakredőny egy hasadékan át utat tör magának a napsugár és ide-oda táncol a párnán és a viaszszárga leányfőn.

A tante a halotthoz botorkál és sokáig, sokáig nézi a változatlanul szép vonásokat. Ada ajkait, melyek egy új evangéliumot hirdettek neki.

Megesőkölja a halott ajkait, forrón, hosszasan. Aztán lerokkad az agy felé, arcat a párnára nyomja a halott feje mellé és zokog... zokog...

Fordította B. Ede.

GYILKOS GYUJTOGATÁS.

East New Yorkon, a Herkines St.-en leégett egy bérkaszárnya s bár a kivonult tüzőltők teljes erőmegfeszítéssel dolgoztak, egy férfi, egy nő és négy gyermek égett el az épületben.

A tűz kitérőse előtt néhány órával már kigyulladt az egyik pince, azonban mindössze egy szalmazsák égett el. A rendőrnek, ki a tüzet elfojtotta, föltűnt ugyan, hogy a szalmazsáknak petroleum szaga volt, de nem tett jelentést a dolgról. Néhány órával később ismét kitért a tűz, szintén a pincében és öt perc alatt már a legfelső emeletet is lángban álltak. Részben ebből, részben a megindított vizsgálatból megállapították, hogy gyújtogatás történt gyilkos szándékból.

A MANAYUNKI SZTRÁJK.

A manayunki papingyár munkásai, nagyrészen magyar munkások — mint már említettük — sztrájkba léptek.

A sztrájk rövid lélekzetű volt, alig tartott néhány napig. Mint a sztrájkbizottság jelenti, eredménytelenül ért véget, ami magát a követeléseket illeti. Mindössze az agitációnak nyílt nagyobb tér, melynek eredménye a jövőben mutatkozik.

A sztrájkbizottság a következő elszámolást küldte be:

A manayunki papingyár munkásainak sztrájkbizottságához befolyt \$10.20.

Kiadások:	
Nyomatvány	\$3.50
Gyűlési helyiség	1.00
Szervező	—25
Levelek	—12
Szervező uti költsége	2.00
	\$6.87
Maradvány	\$3.33
Csizi János külön adakozása	1.00
Összesen	\$4.33

mely összeg a sztrájkbizottság határozatából a Népakarat javára beküldetett.

A FÜGGETLENSÉGI PÁRT BOMLÁSA.

A függetlenségi párt november 11-én tartott értekezletén kettészakadt. A párt nagyobbik része Justh Gyulával tartott és leszögezte magát az önálló banknak 1911 január elsejére való fölléptése mellett; ellenezte a hatvanhetes alapon álló pártokkal való bármilyen formájú együttműködést és a függetlenségi párt számára követelte a kormányt. Határozati javaslatában az önálló banknak egy lélegzet alatt követte az általános választójog megalkotását is. A párt kisebbik része Kossuth Ferencel s Apponyival maradt s olyan határozati javaslatot kívánt elfogadtatni, amelyik lényegében a bankkérdésben való leszerelést és a koalíciónak valamilyen formában való föltámasztását jelentette. Ezt a javaslatot a többség nem fogadta el, a párt vezérét leszavazták és Kossuth Fránci szűzszemre lénytelen volt kivonulni abból a pártból, amely az apja elveinek mindmáig legalább névszerint való letéteményese volt.

Üres, fölfújtt marhahály volt hát Kossuthnak a függetlenségi pártban való hatalmáról szóló híresztelés. Hazugság és kertegetés Kossuth Ferencnek a bankkérdésben tántorítóhatatlan állásfoglalásáról való beszéd és most már teljesen nyilvánvaló, hogy Kossuth Ferenc a hatalom megtartásának reményében becsutott árulója lett azoknak az elveinek, amelynek szentségére annyiszor esküdött.

A szakadástól a magyarországi lapok nyomán a következőkben számolunk be:

A pártértekezletet a függetlenségi párt tiz tagja hívta össze, hogy párt döntést provokáljon a bank-kérdésben.

A függetlenségi párt Royal-beli helyiségében elsőnek a Kossuth-csoport tagjai jelentek meg, akik lefoglalták maguknak az előlki emelvény körül levő helyeket. Kossuth Ferencel együtt jöttek a függetlenségi párti államtitkárok és főispánok, akik mintegy táborok, körülfogták az emelvényt. Ez az elhelyezkedés a hangulatkétségre és tüntetésre irányult, ami az értekezleten szinte terrorisztikusan meg is nyilvánult.

Justh Gyulának a hatodik padsorban jutott hely, mögötte foglaltak helyet a bankosok. Így elhelyezkedvén, mindenki izgatottan leste az értekezlet megnyitását. Kossuth sápadt arccal, amelynek közepén csak a fészek piroslott, remegő hangon nyitotta meg a konferenciát.

Kossuth Ferenc elnök bejelent, hogy az értekezletet tiz párttag kérelmére hívta össze, fölszólítja az összehívottakat, hogy adják elő az értekezlet célját.

Holló Lajos tartott a megnyitás után háromnegyedóra beszédet a Justh-csoport nevében. Beszéd végén a következő határozati javaslatot terjesztette be:

"A függetlenségi és 48-as párt kimondja, hogy a közös bank szabadalmának meghozásabbításához hozzá nem járul és csak olyan kormányt támogat, amely az általános választói jognak megalkotása mellett az önálló banknak 1911. évi január 1-jére való fölléptését kormányzati programjába föveszi és amely minden koalíció, vagy kooperáció mellőzésével a függetlenségi és 48-as pártból, mint a parlament többségéből alakítatik.

A párt egyuttal kimondja, hogy a képviselőházban a párt részéről indítvány terjesztetik be, amely szerint a válságnak ezen elvek alapján mielőbbi megoldása érdekében öfelségéhez hódolatjelles fölirat intéztessek és ennek elkészítésére egy 21 tagú bizottság küldessék ki. Ezen indítvány támogatását és a fentebbi párt határozattal kimondott elvekhez való ragaszkodását a párt a pártülségből folyó kötelességnek minősíti."

Ezután Kossuth tartott beszédet a javaslat ellen. Kifogása az volt, hogy a javaslat az önálló bankot dátumhoz köti. Kijelentette, hogy ő hiva az önálló banknak, azonban nem kívánja időhöz kötni, hogy mikor valósíthat meg. (Ugyanis így örök időközé lehet hirdetni elvben anélkül, hogy meg kellene valósítani.) Holló javaslatával szemben benyújtja a következő határozati javaslatot:

"A függetlenségi és 48-as párt változatlanul régi programja alapján áll s így, sőt első sorban az ország gazdasági függetlenségének megvalósítását tekinti föladatának. Ezen törekvés szolgáltatában az önálló jegybank megvalósításáért minden rendelkezésre álló eszközt igénybe vett és igénybe fog venni. Eppen ezért felesleges, amellet a fönforgó viszonyok között időszerületlen is, hogy a párt az eddigiek-től eltérő újabb határozatokat hozzon éppen most."

Tudta azonban Kossuth, hogy határozati javaslata Hollóval szemben bukni fog s így próbálta meg a Justh-párti képviselők preszszionálását: "Határozati javaslatom elfogadását bizalmi kérdésnek tekintem. Meg fogja szavazni, aki bennem bízik s az én vezetésemet továbbra is igénybe akarja venni, nem fogja megszavazni aki nem bízik bennem és velem ellentétbe akar helyezkedni a pártban és az ország előtt."

A szavazás befejezése után Tóth János és Holló Lajos összeolvassák a szavazatokat és jelentést tesznek az elnöknek: Kossuth ezután a következőket mondta: A bizalmiférfiak összehívották a szavazatokat.

Hetvennégyen szavaztak igennel, tehát elfogadták az én indítványomat és százhuszan nemmel. Ezzel a pártnak jelentékeny többsége bizalmatlanságot szavazott nekem. A párt többsége tehát elfogadta Holló Lajos határozati javaslatát és így én azt, mint a párt elfogadott határozatát ezennel kijelentem. Ez egyuttal utolsó elnöki tevékenységem itt. Ezennel lemondok az elnökségről, kilépek ebből a pártból és köszönöm az irántam eddig tanúsított bizalmat" — ezzel föllélt s hivatelt elhagya a párt helyiséget s megalakította a negyvennyolcas Kossuth pártot, míg a Justh-csoport a régi nevét, a régi helyiségét tartotta meg.

A függetlenségi párt bomlása érdekes politikai helyzetet teremtett. Az Andrássy—Apponyi—Kossuth szövetezetet a közös bank és a plurális választójog mellett vannak s bár egyesülten a parlamentben többségük van, a Justh-ellenzék oly erős, hogy velük szemben a kormány nem tarthatja magát. Az Andrássy—Apponyi—Kossuth szövetséggel szemben Justhék az önálló bank és az általános választójog mellett vannak s új választások esetén igen könnyen többséghez juthatnak, mivel a két legnépszerűtebb jelző ellen a két legnépszerűbb jelzővel mennek a választásra.

A függetlenségi párt szakadása a Lipót-rendes Kossuthot teljesen politikai nullává tette.

A szakadás alkalmával helyesen írja róla a "Népszava":

"A Kossuth-kultusz jobban kiaknázni és jobban pusztítani senki sem tudja apja-fia Kossuthnál, aki rablogzalkodást üzött apja nevének tőkéjével."

Magára vessen, hogy ez a töké kifogyott, ha elviselte az apja testére szabott ruhát és most itt áll pucéron, piszkosan, pocakosan, rosszul pingált ábrázatával az ország előtt, miután elhullatta a Kossuth Lajos diszmagyarjából megmaradt rongyok is, a Lipót-buzogót pedig leszagatták róla. Itt áll szennyesen, meztelenül és lakájai, masszőrjei, szterényjei hiába keresnek számára fügefalevelet..."

MORGAN ZSEBÉBEN.

A Guaranty Trust Company egyike New York legnagyobb bankjainak. Részvényeinek száma huszere. Tőkéje és osztatlan profitja nyolc és fél millió dollár, évente húsz százalék osztalékot fizet. Betétjei kilencven millió dollárra ruggnak.

A részvények többségét sikerült megszerezni H. P. Davisonnak, aki a J. P. Morgan & Co.-hoz tartozik, akinek ezáltal nemcsak egy hatalmas bank fölött sikerült ellenőrzést nyerni, hanem módjában lesz az is, hogy ezt a bankot egyesítse a Bankers' Trust Companyval, melynek viszont előzőleg már sikerült egyesíteni több nagy new yorki bankot.

A Guaranty Trust Company birtokáért harcot folytatott annak idején Harriman is, meg is szerezte a részvények egy részét, azonban kísérlete még sem sikerült.

SZAKITÁS ZELAYAVAL.

Az Egyesült Államok kormányja megszakította a hivatalos összeköttetést Zelaya kormányával s Zelaya washingtoni követének, Rodriguer-nak kiadta az utlevelét egy hosszú levél kíséretében, mely kemény kritikát gyakorol Zelaya fölött.

A levelet Knox államtitkár írta. Egyes részei:

"Az 1907-iki washingtoni konvenció óta köztudomásu, hogy Zelaya elnök esalanem állandóan förrongásban tartotta Közép Amerikát; hogy a konvenció határozatait ismétlenül és flagrans módon megszegte..."

...Az is általánosan ismert tény, hogy Zelaya elnök uralkodása alatt Nicaraguában a köztársasági intézmények csak névleg maradtak azok; hogy a közvélemény és a sajtó letiportatt és az igazi hazafiság jutalma a börtön lett..."

Ehhez a kormányhoz már több ízben folyamodott a közép amerikai köztársaságok többsége ezek ellen a viszonyok ellen s most e folyamodáshoz hozzájárul a nicaraguai nép hágy része is egy forradalom által... Bármily szempontból tekintve is, ennek a kormánynak lehetetlen tovább halasztani, hogy aktív választ adjon a fölyamodványokra, melyekben kötelességére, méltóságára utaltak. A kormány meg van győződve arról, hogy a forradalom a nicaraguai nép többségének akaratát s eszméit képviseli... ilyen körülmények között az Egyesült Államok elnöke nem érezheti Zelaya elnök iránt azt a tiszteletet és bizalmat, mely a diplomáciai összeköttetések föntartására szükséges volna..."

Az elmondottakból világos, hogy az ön hivatala, mint a Zelaya kormány hivatalos ügyvivője vért s mellékelem önök utlevelét azon esetre, ha ön el akarja hagyni az országot."

Megjegyezte azonban Knox államtitkár, hogy nem hivatalos minőségben, ugy vele, mint a forradalmi kormány képviselőjével szemben tárgyal tovább is.

CSAK EGY CSEPP...

Annak a körülbelül 300 bányásznak halála, akik Cherryben ezer árút és özevgyet hagytak hátra az amerikai nép jótékonyágán kívül minden támasz nélkül, mélyen megindító, de sajnos, hogy csak egy csepp ama gyilkosságok tengerében, melyeket a produktív munkákat végzőkkel szemben évről-évre elkövetnek. A múlt évben egyedül Indiana államban 219-en haltak meg ipari balesetek folytán, míg ugyanelek Indiana államban 2484 volt a súlyos sérülések száma. Az utolsó tíz év alatt az Egyesült Államokban 16273 bányász pusztult el s 54,305 sérült meg súlyosan munkaközben. A múlt évben negyvenöt indián bányász ment le egy tárnába, holtan hozták ki őket. Minden ezer bányászra 43.3 súlyos sérülés és 2.5 halálos baleset esik évenként...

Azt hiszem, hogy mjóta csak vagyunk, minden anyagi dolognak arra kellene szolgálni, hogy az ember az életet élvezhesse s fáját tökéletesíthesse; hogy a tulajdont, a vagyont s mindent arra kellene használni, hogy az emberiség szükségletei kielégíttessenek; hogy az embereket nem volna szabad fölládozni a termelésnek és a vagyonnak. Az aranyért való vad versenyben s a vagyonszerzés égő vágyában az embernek testi és lelki mivoltát szem elől tévesztik s azé a győzelmi pálmá, aki nál több vagyont halmoz föl, mégha emberélet fölládozásával is s tekintet nélkül a társadalmi jólétre.

1908 szeptember havában Frederick L. Hoffman a Prudential Life Insurance Companytól a National Labor Bulletin részére a következőket írta: "Konzervatív becslés szerint az Egyesült Államokban az ipari balesetek folytán évente a halálozások száma 30—35 ezer között váltakozik, melynek egy harmadát, sőt talán felét is meg lehetne menteni a műhelyek ésszerű ellenőrzésével és szabályozásával."

Ehhez járult aztán még nem kevesebb, mint két millió baleset mely nemcsak végtelen szenvedést és gyászt vont maga után, de lényegesen meg is rövidíti az átlagos életkorát azoknak, akik gyakran szükségtelenül vannak kitéve az ipari balesetek kockázatainak."

Igy hát egyetlen évben több bér munkás veszteti életét, mint amennyit Lee földadott Apponattox-nál.

És ez pedig még nem tárja elénk a teljes képet.

A múlt novemberben Hoffman az egészség-telen és poros iparágak tuberkolózis statisztikájának gondos összeállításánál megjegyzi a következőket: Az Egyesült Államok bér munkásait (a 15 évnél idősebbeket) 31,700,000-re téve 1908-ban s föltéve, hogy a tuberkolózis áldozatainak száma ezenként 2,2, ugy 1908-ban a munkásoktól legalább 70 ezer embernek kellett áldozatul esni..."

Mig a részvét elölti szívünket az illinois bányászok szerencsétlensége miatt, gondoljunk az állopotok javítására is. Gyakran találkozzunk a törvényesekkel a törvényes svindlivel, hogy "a munkás magára vette a kockázatot, mely a munkával jár, akkor, mikor munkát vállalt", nem hagyva a munkásnak más választást, mint hogy vagy hagyja abba a munkát s koplaljon vagy dolgozzék, hogy elpusztuljon. Ismét gyakran halljuk a munkáltató ostoba hazugságait, hogy az amerikai munkás oly csekélybe veszi az életet, hogy egy cseppet se vigyáz, szinte szándékosan megy neki a veszélynek.

A piszkos gyárak, a védőkészülékek híján levő gépek urainak ki kell találniuk valamit, amivel az igazságot helyettesítsék, amely az, hogy a munkást is épp oly erős kötelekék fűzik a földi élethez, mint egy Hillt, Rockefellert vagy Morgant..."

Henry W. Ballock, államügyész.
Mine Workers Journal.

SZÖVETSEGHÖZ TARTÓZÓ EGYLETEK HIREL.

Allegheny, Pa. A szövetség 31-ik osztálya december 5-én, vasárnap este 8 órakor a szerzeteli helyiségben (805 East St.) fölolvasást tart. Tárgy: **A gép és a társadalom.** Előadó Vitális, Boldizsár.

McKeesport, Pa. A szövetség 9ik osztálya december 5-én, vasárnap este kedélyes estélyt rendez a szerzeteli helyiségében, (149 2nd Ave.) Szinre kerül: **A kölcsönkért feleség.**

A XIII. osztály (Philadelphia, Pa.) keresi a "Gyári Lányok" és a "Tűzmadók" című színműveket. Különösen az előzőre sürgős szükség van. Akiknek birtokában vannak e színművek, sziveskedjenek bizonyos időre elgüldeni a titkár címére, mely a következő: Parker Leó, 1558 N. Darien St.

SZÖVETSEGTŐL KÜLÖNÖLLŐ EGYLETEK HIREL.

New York, N. Y. Az Amerikai Magyar Vas-és Fémmunkások Szakegyülete december 4-én szombaton a munkanélkiek alapja javára a "Labor Temple" disztermében (243—47 E. 94th St.) szineloadással egybekötött táncmulatságot rendez, mely alkalommal szinre kerül az Apórok című vígjáték 3 fölvonásban. Belépti díj 25 cent. Ruhatár 15 cent. Kezdeté este 8 órakor.

REGÉNY.

RASZKOLNYIKOV

Irta: DOSZTOJEVSKIJ M. TÓDOR.
(BÜN ÉS BÜNHÖDÉS.)

(Folytatás.) (111.)

— Miféle anatómiára?
— Ami erre a sok klubra, Dusseauxra (finomabb vendéglő), kártyázásra vonatkozik; haladjanak mindnyájan én nélkülöm, folytassa s megint nem ügyelt a kérdésre. Ugyan mi csoda gyönyörűség is lehet abban, ha valaki hamis játékos?
— Ön talán hamis játékos volt?
— Hogy ne lettem volna! Nyolc év előtt egész társaságunk volt, egészen tisztességes társaság. Előltük az időt s tudja, csupa jó modoru emberek voltunk mindnyájan. Még költők is voltak közöttünk, sőt töképezesek is. Egyáltalában nálunk, az orosz társaságban, azoknak van a legjobb modoruk, akiket már megbotoztak. Nem vette észre? Hogy ennyire őszinte vagyok, ennek a falusi élet az oka. Akkoriban az adósk börtönébe zártak. Egy nyomorult nezsinai görög juttatott oda. Éppen abban az időben jött föl Petrovna Mária. Alkudozásokba bocsátkozott a göröggel s megvett tőle hamminezer ezüstpénzért. (Én őszesen hetvenezrel tartoztam.) Szent házasságot kötöttünk tehát s rögtön elszöktetett engemet fájura, mintha csak a szeretője lettem volna. Ő ugyanis öt évvel volt öregebb, mint én s nagyon szeretett. Hét évig nem jöttem föl a faluból s képzelje, ez alatt az idő alatt mindig kezében tartotta az okmányt a harminzezer ezüstről (idegen néven volt kiállítva) azért, hogy ha valamikor eszembe jutna fölládozni, karmai közt legyek. S bizony nem is sokáig gondolkozott volna fölötte. Asszonyoktól az ilyesmi nagyon könnyen kitelik.

— Hát ha nem lett volna meg az okirat, talán ellílt volna?

— Igazán nem tudom. Ez az okirat egyáltalában nem feszélyezett. Nem is vágytam változás után. Petrovna Mária maga ajánlotta kétszer is: menjek külföldre, midőn észrevette, hogy unatkozom. De minék? Már voltam egyszer külföldön s kiálhatatlannak találtam. Ha látja az ember azokat a napkelteket, napolyi föblöt, tengert: érzélgős lesz. A legviszátetesebb azonban, hogy igazán honvágyat kap az ember. Nem, jobb itthon. Itt legalább mindennek az okát mára hátrithatjuk s minden baj elől kivonhatjuk magunkat. Most talán képes lennék egy északi sark fölfedezésére szervezett expedícióban részt venni, mert jái'ven ma urvais s utólam az ivást; a boron kívül pedig nem marad számomra más semmi. Uah, igaz, azt mondják: vasárnap Berg téghajó-utazást rendez a Juszopov-kerben s résztvevőket keres bizonyos fizetés mellett. igaz?
— Talán szeretne fölszállni?
— Én? Nem... csak úgy... mormogta Szvidrigajlov, mintha valóban azon tőrné az esztét.

— Nem, az okmány nem feszélyezett, — folytatta gondolkozva, nem is vágytam rá, hogy elhagyjam a falut. Különböz is egy éve már, hogy a névnapomra visszaadta Petrovna Mária az iratot s mellé jelentékeny összeget ajándékozott. Nagyon gazdag volt. — "Lásza, Ivanics Arkád, milyen nagyon bízom én önbem." — igaz, ezt mondta. Nem hiszi, hogy úgy fejezte ki magát? Tudnia kell ugyanis, hogy kitűnő mezőgazda lett belőlem: az egész vidéken ismernek. Még a gazdasági könyveket is átnéztem. Előbb nagyon tetszett Petrovna Mária-nak, de később attól félt: nagyon is okos lesz a sok olvasástól.

— Ugy látom, hogy Petrovna Mária halála után ön nagyon elhagyottnak érzi magát.

— Én? Talán... Lehetőség. Apropos, hisz ön a kísértetekben?

— Miféle kísértetekben?
— No hát, közönséges kísértetekben. Van másféle is?

— De ön? Hisz ön bennük?
— Részemről nem, pour vous plaire... azaz nem egészen bizonyosan...

— Talán megjelennek ön előtt?
— Szvidrigajlov sajtáságon nézett rá?

— Petrovna Mária meg szokott látogatni, — felelte s különös mosolyra húzta a száját.

— Mit mond? Meglátogatja?
— Meg. Háromszor volt nálam. Először a temetése napján láttam, egy órával később, hogy hazamentem a temetőből. Egy nappal az idejövetelem előtt történt. Másodszor tegnapelőtt, reggeli szürkületben, utközben, Kis-Visera állomás közelében. Harmadszor két óra előtt abban a szobában jelent meg, ahol most lakom. Egyedül voltam.

— S ébren?
— Tökéletes éber állapotban, mind a háromszor. Jön, beszél vagy egy percig, aztán újra kimegy az ajtón. Alig lehet hallani.

— Én már gondoltam, hogy önell történni kellett ilyesminek! — felelte hírtelen Raszkolnyikov s később csodálkozott fölötte: hogyan mondhatta ezt? Nagyon izgatott volt.

— U-ugy? Gondolta? — kérdezte csodálkozva Szvidrigajlov. Igazán? Nos, nem mondtam, hogy van bennünk valami közös vonás, mi?

(Folytatjuk.)

